

Visiedocument

Blended Learning – Faculteit Gezondheid

Datum	september 2018
Opgemaakt door	Kris Laan en Siem Wokke
Opdrachtgever	Hoofden opleiding - OWO
Documentnaam	Visie blended learning FG v1.0.docx
Versie	1.0

Inhoudsopgave

1. Inleiding.....	2
2. Definitie en visie BL.....	3
2.1 Definitie.....	3
2.2 BL binnen de HvA en de Faculteit Gezondheid.....	3
2.3 Visie.....	4
3. Doelen O&O	6
3.1 De 10 voorwaardelijke punten van BL	6
3.2 Actiepunten O&O.....	7
4. Literatuurlijst.....	7

1. Inleiding

Het onderwijs is constant onderhevig aan veranderingen. Continue wordt gezocht naar manieren om het onderwijs effectiever, interactiever en efficiënter te maken. Verschillende middelen worden hiervoor ingezet. De inzet van ICT neemt hierbij een belangrijke plaats in. *Blended learning*, in het vervolg afgekort tot BL, is in dit kader een veel gebruikte term.

In onze gesprekken met vertegenwoordigers van de opleidingen van de Faculteit Gezondheid (FG) werd duidelijk dat *blended learning* een containerbegrip is. Het gebruik van powerpoint, Kahoot of Socrative tijdens een les, maar ook het gebruik van de interactieve mogelijkheden van een digitale leeromgeving werden genoemd als voorbeelden van *blended learning*. Een overeenkomstig geluid dat bij iedere opleiding binnen de faculteit wel terug te horen is, is: “We moeten iets met *blended learning!*” (BL)

BL staat volop in de belangstelling van onderwijsland. Het wordt veelal gezien als een middel om onderwijs actiever, flexibeler en meer op maat te maken. Dit soort aspecten hebben ervoor gezorgd dat BL op het meerjarenplan van Faculteit Gezondheid (FG) is beland, als middel om activerend onderwijs te bewerkstelligen. Verschillende pogingen zijn ondernomen om BL daadwerkelijk een gezicht te geven binnen de faculteit. Middels de opzet van een werkgroep BL werd meerdere malen geprobeerd een groep enthousiastelingen op het gebied van BL bij elkaar te brengen. Dit heeft tot een aantal inspirerende sessies geleid. Structurele implementatie van BL bleef echter uit. Een gebrek aan tijd, geld en een duidelijke plaats van BL in het onderwijs zijn hiervan de belangrijkste oorzaken. Waar BL binnen de faculteit wordt ingezet, is dit veelal op eigen initiatief van enthousiaste, ICT-vaardige docenten. Binnen de verschillende opleidingen van FG zijn inmiddels voorbeelden te noemen van succesvolle toepassingen van BL.

Binnen de faculteit is nu behoefte aan een meer gestructureerde inzet van BL. Opleidingen hebben echter geen handvatten om hiermee aan de slag te gaan. Met andere woorden: er mist een visie op BL. Om een visie op BL te formuleren die faculteitsbreed gedragen wordt, zijn visiegesprekken gevoerd met de enthousiaste vertegenwoordigers van de opleidingen die BL gebruiken in hun onderwijs. De visie zoals geformuleerd in dit document sluit aan op de algemene visie van de HvA. Het stuk bevat een definitie van BL, de faculteitsvisie op BL en de doelen van afdeling Onderwijs en Onderzoek (O&O).

2. Definitie en visie BL

2.1 Definitie

Blended Learning is een breed begrip dat op verschillende manieren wordt gedefinieerd. Een definitie van BL die aansluit bij de gevoerde visiegesprekken en de visie op onderwijs van de HvA en FG, wordt geformuleerd in de *Strategie activerende werkvormen en blended learning* van de Faculteit der Geesteswetenschappen aan de UvA.

FG definieert blended learning op basis van Spoelder (2017) als volgt:

“Onderwijs waarin leren tijdens contacturen op uitgebalanceerde wijze afgewisseld wordt met online interactie tussen studenten, docenten en de leerstof. De keuze voor een bepaalde combinatie hangt af van o.a. de aard van de leerdoelen, de behoeften en wensen van studenten en de expertise, voorkeur en ervaring van de docent. ICT ondersteunt blended learning doordat het tools biedt die bijdragen aan het organiseren van het onderwijsproces, het aansluiten van content en het faciliteren van online en offline samenwerking. Blended learning biedt docenten die mogelijkheid om onderwijs te ontwerpen met een optimale mix van werkvormen, waarin zichzelf en de studenten het beste tot hun recht komen en het bereiken van de leerdoelen (studiesucces) en de kwaliteit van het onderwijs het uitgangspunt is.”

Kenmerk van deze definitie is dat hij is geformuleerd vanuit onderwijskundig perspectief. We maken binnen het hoger onderwijs al jaren gebruik van ICT, waar het bij blended learning om gaat is het vinden van de ideale combinatie van contacturen en online interactie.

Definities van BL vanuit technologische perspectief zijn voor ons ongeschikt. In deze definities vormen de applicaties het startpunt en wordt daarna gezocht naar de onderwijskundige toepassing. Een voorbeeld hiervan is het online aanbieden van zoveel mogelijk leermaterialen, tools en diensten. De interactie tussen online onderwijs en face-to-face onderwijs wordt hierbij geen recht gedaan. Als 80% van het onderwijs via het internet beschikbaar is, spreken we eerder van ‘online onderwijs’ (Redactie SURF, 2015).

2.2 BL binnen de HvA en de Faculteit Gezondheid

In het instellingsplan ‘[Nieuwsgierige professionals. Instellingsplan 2015-2020](#)’ (Hogeschool van Amsterdam, 2016) staat het volgende beschreven: *‘Er komt meer aandacht voor flexibilisering van het onderwijs en studenten gaan vaker in learning communities werken. Het onderwijs krijgt meer een blended learning-karakter: het wordt voor een deel onafhankelijk van tijd en plaats dankzij internet’*. BL dient dus een steeds prominentere plaats in te nemen binnen het onderwijs van de HvA.

De nieuwe digitale leeromgeving (DLO) Brightspace is gekozen om HvA-ambities op het gebied van flexibel en blended onderwijs goed te ondersteunen. De nieuwe digitale leeromgeving (DLO) is een omgeving die studenten meer mogelijkheden biedt wat betreft flexibiliteit van leerdoelen, leermethoden en leertempo, en waarin docenten meer mogelijkheden hebben om het onderwijs zelf vorm te geven met een variëteit aan werkvormen. Tegelijkertijd is voor studenten *online* ‘het nieuwe normaal’: samenwerken en leren in online omgevingen, volgen van online modules en communiceren via social media. Studenten verwachten hierbij flexibele apps met een hoge mate van gebruiksgemak.

BL sluit ook aan op [de visie van de HvA](#) (Hogeschool van Amsterdam, 2018). Een aantal citaten uit deze visie:

- *'Daarom krijgt elke student de regie op zijn eigen studieroute en investeert de HvA in veelvormig onderwijs en verschillende leerroutes'*
- *'We bieden een interactieve leeromgeving waar onze studenten zoveel mogelijk in realistische beroepssituaties leren en door middel van een interdisciplinaire aanpak met complexe praktijkvragen leren om te gaan.'*
- *'Alle medewerkers dragen vanuit hun eigen expertise bij aan het begeleiden van studenten en werken met hen samen in een stimulerende leergemeenschap.'*

Voor alle bovenstaande punten is BL een krachtig middel om met een combinatie van contact- en online onderwijs bij te dragen aan deze visie.

Op de faculteit is de afgelopen jaren veel aandacht geweest voor het digitaal afnemen van formatieve en (in meerdere mate) summatieve toetsen. De digitalisering van het toetsproces begint nu daadwerkelijk een gezicht te krijgen binnen FG. Uit deze ontwikkeling kunnen met betrekking tot BL voordelen worden gehaald. In de visie op BL neemt formatieve toetsing namelijk een belangrijke plaats in.

2.3 Visie

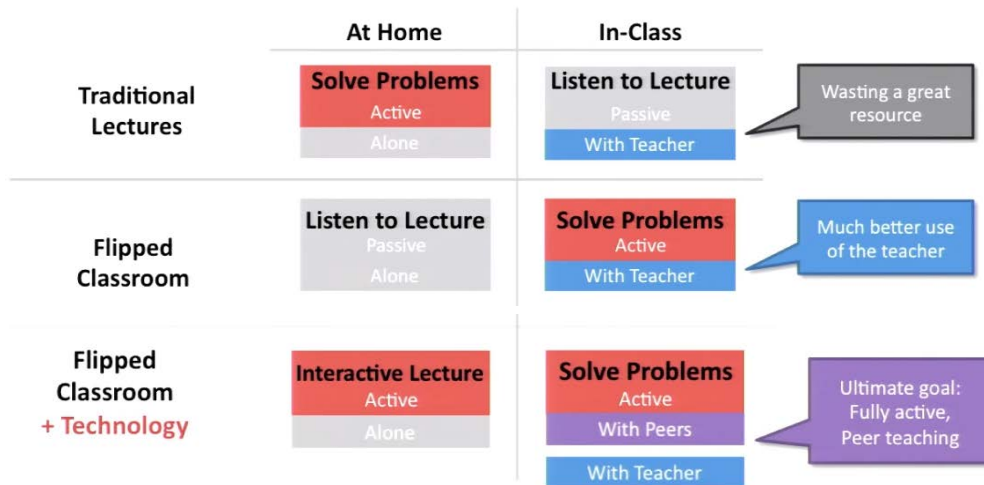
Uit de definitie van BL is op te maken dat de inzet van BL een breed scala aan doelen kan nastreven. Tijdens de visiegesprekken hebben we gemerkt dat dit op FG ook het geval is. De verschillende opleidingen streven grofweg hetzelfde na met BL, maar de details verschillen. Overkoepelend is de faculteit wel van mening dat BL een onderwijskundig doel moet nastreven. BL implementeren omdat het 'leuk' is, is geen argument dat past bij een onderwijskundig doel.

De inzet van BL kan gebruikt worden om de onderstaande doelstellingen te realiseren:

Activerend onderwijs.

In een digitale leeromgeving kunnen studenten zich voorbereiden op het contactonderwijs waardoor de leeropbrengst van de les wordt vergroot. De faculteit ziet veel voordelen van het *flipping the classroom* model. Het doel hiervan is om het *face-to-face* onderwijs effectiever te maken. Idealiter krijgen studenten een goed uitgedachte voorbereidingsopdracht. Ze dienen bijvoorbeeld thuis een kennisclip te bekijken en hierover een opdracht te maken. De kennisoverdracht vindt thuis plaats. Tijdens de les is er tijd om deze kennis toe te passen op casuïstiek of nieuwe opdrachten. Het passief-leren vindt op deze manier thuis plaats en het actief-leren op school. David Black-Schaffer (2013) onderbouwt in zijn [weblecture](#) het nut van *flipping the classroom* op een mooie manier middels onderstaande slide:

Flipping the Classroom

Figuur 1. Voordelen van flipping the classroom volgens Black-Schaffer (2013).

Effectief onderwijs

Blended learning biedt de mogelijkheid om effectieve leerstrategieën aan te bieden. Vanuit de cognitieve leerpsychologie is bekend dat het 'testing effect' en het 'spacing effect' effectieve leerstrategieën ondersteunen ([Camp & De Bruin, 2013](#)). Met digitale oefeningen en formatieve toetsen kan het testing effect worden ondersteund. Het spacing effect wordt ondersteund met plaats- en tijdonafhankelijk leren. Opleidingen moeten hierbij zorgen voor een goede balans tussen online en face-to-face onderwijs.

Motiverend onderwijs

De drie basisbehoeften voor intrinsieke motivatie zijn volgens de Self Determination Theory (SDT) autonomie, competentie en sociale verbondenheid ([Niemi & Ryan, 2009](#)). Blended learning biedt de mogelijkheid om aan deze basisbehoeften te voldoen. Binnen een digitale leeromgeving is de student autonoom in het kiezen van voorbeelden van praktijksituaties die vervolgens besproken kunnen worden in een werkcollege. Met flexibel onderwijs is het mogelijk om aan te sluiten bij het competentieniveau van de studenten waardoor zij in staat zijn de leertaken uit te voeren. Door studenten te laten samenwerken b.v. via het geven van peerfeedback wordt de sociale verbondenheid bevorderd.

Flexibel onderwijs

Het is voor een docent mogelijk om middels de Digitale Leeromgeving (DLO) verschillende leerpaden uit te stippelen. Een student die minder presteert op een formatieve toets wordt bijvoorbeeld doorgelinkt naar extra informatie over het desbetreffende onderwerp. SURF geeft op hun website aan dat onderwijs op maat verschillende verschijningsvormen kent (SURF, 2017). SURF beschrijft wat betreft onderwijs op maat vanuit het perspectief van de student vijf dimensies: inhoudelijke keuzevrijheid, passend bij achtergrond, eigen tijd, plaats, tempo, eigen manier en eigen niveau. Ze bieden hierbij een [tool](#) aan om binnen een opleiding of faculteit hierover in discussie te gaan. Het is voor opleidingen belangrijk om eerst na te gaan wat men verstaat onder onderwijs op maat.

Aansluiting onderwijs met werkveld

Met BL is het mogelijk de afstand tussen stage en school te verkleinen. Dit is een groot voordeel aangezien de stagepraktijk de rijkste leeromgeving is. Ook de beroepspraktijk kun je makkelijker en goedkoper binnen de muren van school halen. Denk hierbij bijvoorbeeld aan beeld- en videomateriaal.

Formatieve feedback

Een goed ingerichte *blended* cursus maakt het mogelijk om de leercurve van de individuele student en een groep studenten inzichtelijk te maken. Middels een grote variatie aan mogelijkheden tot formatieve toetsing krijgt een docent een goed beeld van waar hij/zij nog aandacht aan moet besteden tijdens de les. Daarnaast laat iedere student een digitaal spoor na bij het gebruik van een digitale leeromgeving. Deze statistieken geven bijvoorbeeld inzicht in hoe actief een student bezig is met een bepaalde cursus. In de literatuur kom je met betrekking tot deze formatieve informatie vaak de term *learning analytics* (LA) tegen. SURF (SURF, 2018) definieert LA als volgt: *'Learning analytics is het verzamelen en analyseren van studiedata die een student tijdens het online leren genereert. De studiedata worden omgezet naar waardevolle informatie en kan bijdragen aan de verbetering van de onderwijskwaliteit.'* De Algemene verordening gegevensbescherming (AVG) is overigens de reden dat het effectief gebruik van LA moeizaam van de grond komt in onderwijsland.

3. Doelen O&O

3.1 De 10 voorwaardelijke punten van BL

Om het onderwijs van de Faculteit Gezondheid tussen 2018 en 2021 met BL te verrijken zijn 10 punten opgesteld:

- Het management van de Faculteit Gezondheid en van de opleidingen spreken zich uit voor BL
- In de opleidingen van de Faculteit Gezondheid is BL een vast agendapunt binnen de curriculumcommissie en bij onderwijsontwikkeling en onderwijsevaluatie
- In elk onderwijsprogramma binnen de Faculteit Gezondheid wordt gekeken hoe BL kan bijdragen aan het bereiken van de leerdoelen
- Om het onderwijs met BL te verrijken krijgen de docenten de beschikking tot een handboek waarin praktische tips staan.
- Bij het vormgeven van BL wordt gebruik gemaakt van de digitale leeromgeving Brightspace
- Docenten van de Faculteit Gezondheid worden geschoold in het gebruik van Brightspace
- Docenten van de Faculteit Gezondheid zijn in staat om digitale leermiddelen te maken voor het onderwijs
- In het NTH wordt een studio ingericht waar docenten digitale leermiddelen kunnen maken
- Elk jaar wordt er tijdens een personeelsmiddag aandacht geschonken aan BL waarbij docenten het gebruik van BL binnen hun onderwijs presenteren
- Digitale leermiddelen worden gedeeld binnen de Faculteit Gezondheid

3.2 Actiepunten O&O

Om bovenstaande doelen te behalen en om de beschreven visie na te streven wordt een proactieve houding van de opleidingen verwacht. Om dit proces te ondersteunen heeft O&O een aantal actiepunten opgesteld:

- Het organiseren en/of verzorgen van inspiratiesessies m.b.t. BL
- Het verzorgen van workshops/vragenuurtjes. Denk hierbij aan onderwerpen die het onderwijs kunnen versterken zoals, kennisclips, webcolleges, etc.
- Het stimuleren tot innovatief gebruik van Brightspace om het onderwijsproces te organiseren en de online en offline samenwerking te faciliteren.
- Het fungeren als adviesorgaan voor de curriculumcommissies van de verschillende opleidingen
- Het up-to-date houden van de visie op BL door het bijwonen van congressen, trainingen, etc.

Een mooi voorbeeld van een *blended* vak vind je onder [deze link](#). Dit is mede op deze manier tot stand gekomen door het [Grassroot Project](#) van Siem Wokke.

4. Literatuurlijst

- Black-Schaffer, D. (2013, 28 mei). Flipping the Classroom in an Introductory IT course [Video]. Geraadpleegd op 13 juni 2018, van <https://www.youtube.com/watch?reload=9&v=57MvwhSbv3k>
- Camp, G., & De Bruin, A. B. H. (2013). Leerstrategieën als brug tussen cognitieve psychologie en onderwijspraktijk. *Onderwijsinnovatie*, 58, 17-23. Geraadpleegd van https://dspace.ou.nl/bitstream/1820/8966/1/OI_2013_3_PraktischArtikel.pdf
- Hogeschool van Amsterdam. (2016). *Nieuwsgierige professionals. Instellingsplan 2015-2020*. Geraadpleegd van <http://www.hva.nl/over-de-hva/wie-wij-zijn/plannen-feiten-en-verslagen/instellingsplan/instellingsplan.html>
- Hogeschool van Amsterdam. (2018). Visie. Geraadpleegd op 7 september 2018, van <http://www.hva.nl/over-de-hva/wie-wij-zijn/visie/visie.html>
- Niemiec, C. P., & Ryan, R. M. (2009). Applying self-determination theory to educational practice. *Theory and research in education*, 7(2), 133-144. doi:10.1177/1477878509104318
- Redactie SURF. (2015). Begrippenkader online onderwijs. Geraadpleegd op 13 juni 2018, van <https://www.surf.nl/kennisbank/2015/begrippenkader-online-onderwijs.html>
- Spoelder, Y. (2017). *Strategie Activerende werkvormen en blended learning FGw*. Geraadpleegd van <http://icto.humanities.uva.nl/wp-content/uploads/2018/02/170411-Strategie-Activerende-werkvormen-en-blended-learning-FGw.pdf>
- SURF. (2017, 21 januari). Tool onderwijs op maat. Geraadpleegd op 13 juni 2018, van <https://www.surf.nl/kennisbank/2017/tool-onderwijs-op-maat.html>
- SURF. (2018, 2 maart). Learning analytics. Geraadpleegd op 7 september 2019, van <https://www.surf.nl/themas/onderwijsinnovatie-met-ict/learning-analytics>